

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . 4

Egészévre . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyilttéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Köszénbányászatunk jövője.

Söpkéz Sándor m. kir. kereskedelemügyi főfelügyelő, a bányászati és kohászati kongresszus közgyűlésén nagy szakudással s a dolog mélyére ható világos előadásban fejtegette azon törekvéseket, tanulmányokat és kísérleteket, melyek a nagy vasutak üzemének electromos erőre való átváltoztatására irányulnak.

Előadta, hogy mamár mindenütt, London, Páris, Berlin, Milánó, Bécs, Budapest sőt kisebb városok is belső közúti közlekedésüket electromos erőre változtatták, sőt Amerikában már van egy ilyen vasut mely háromszáz kilométer hosszú s az egész környék közlekedését felöleli. Ezen tapasztalatok s hogy az electromos energiát tetszés szerinti (?) távolságokra vezethetjük, arra ösztönözték a szakköröket és vállalatokat, hogy módot találjanak a nagy vasutak vontató erejét electromos energiával eszközölni s mivel már is van egy találmány mely képes a legnagyobb feszültségű áramot megosztani és nagy távolságokra elvezetni, nincs messze az idő midőn a világ összes vasutait electromos energia fogja hajtani. Már régebbi idő óta szembe állítják a víz eleven erejét a kőszénrel s jöllehet Norvégia, Németország, Svájc, Franciaország és Ausztria de legkivált Olaszország, — mely legujabban erősen kihasználja vízi erejét, — hatalmas víziműveket képesek létesíteni az electromos energia fejlesztésére, de Magyarország, hol szintén két millió lóerejű vízi erő áll rendelkezésünkre, annak csak egy negyede lenne felhasználható s így Magyar-

ország kiválóan utalva van a szénfogyasztásra, miáltal köszénbányáink üzeme hatalmasan fokozható.

Mily szép kilátások, Magyarország köszénbányászatának fejlődésére — jövőjére.

Olaszország után Svájc vízi erejének igénybe vételével nem csak vasutairól, de a lehetőség határai közt összes gépeinél az electromos energiát fogja igénybe venni, tehát a víz ereje kifogja szorítani a szenet. Ezen országok után fognak következni a többi országok melyeknek vajmi kis mennyiségben lesz szükségük szénre. Europa széntermelése tehát Németország északi, Franciaország nyugati s Magyarország nagyalföldi részére s talán még Spanyolországra fog szorítkozni. Hogy ilyen viszonyok között miként remélhető Magyarország köszéniparának fellendülése azt egyelőre nem értjük:

Már-már aggodalom fogta el az emberiséget, hogy a folyton fokozódó szén szükséglet kimeríti az ősmert szénbányákat s akkor mozgató erő hiányában a világ ipara mely most gépekkel dolgozik a válság szélére jut. Komolyan foglalkoztunk a napsugarak elraktározásával az electromos erőnek a levegőből való összegyűjtésével s ezeken kívül lehetetlennél-lehetetlenebb tervek megvalósításán törték fejüket az emberek s most elő áll egy zseniális fiatal ember s figyelmeztet: ime emberek! évenként több millió lóerő vesz el felhasználatlanul a vizek rengeteg eleven erejében; mind az a töke melyet a köszénbányászatba vertek jobban hasznosítható; hagyjátok a kőszénbe évezredek előtt elraktározott napsugarakat még pi-henni, ne tékozzoljátok el erejét, majd annak is eljön az ideje mikor a víz annyira megkötöttik a

föld által, hogy nem lesz többé elengedő gépeink hajtására s az electromos erő fejlesztésére.

Korunk utolsó évtizedeiben az ismert erők felhasználásában oly zseniális találékonyságot fejtenek ki, hogy nincs kizárva, a nagy vasutak vontató erejéül az electromos energiának felhasználása, de szerettünk volna egy kis költség előirányzatot látni azon különbözetről mely előáll a mostanival szembe, ha nagy vasutainkat electromos erőre rendeznők be. Azon előny mely a forgalom gyorsabb lebonyolításából származnék, vagy is a vasutak nagyobb sebessége miként kárpótolná az alapépítmények megerősítése s néhol újból építése által előálló költségeket. A menet sebességek gyorsításánál megkívántató más biztonsági intézkedések, nagyobb személyszállítás nagyobb költségei mind figyelembe veendő. Hány százalék megtakarítással járna az electromos erő fejtése, szemben a gőzfejlesztéssel? Mert bármily előnyösnek mutatkozzék is valamely újítás, ha annak költségei magasabbra rugnának az eddig alkalmazott rendszerek költségeinél, megvalósításra nem számíthat. Söpkéz Sándornak különös elismeréssel tartozunk a fölvetett eszmékért; a kongresszus tagjai is lelkesen megéljenztek fejtegetéseit, csak arra kérjük ne ringassa magát abba a hiedelembbe, hogy a vizek ereje következtében előálló electromos energia által hajtott vasutak korszakában virágzabb lesz köszénbánya iparunk, a mostaninál. Megnyugtató azonban az a tudat, hogy a kísérletektől a megvalósításig még igen hosszú az út s nem nagyon kell aggodnunk köszénbányászatunk jövője felett.

„Petrozsény és Vidéke” tárczája.

A Zsilvölgy viszonyai.

Irta Andreics János bányatanácsos
a petrozsényi kiállítás megnyitása alkalmából.
(Folytatás.)

Ezek föllendülésének itt is, mint mindenhol, a közlekedési viszonyok javulása volt egyik legfontosabb tényezője.

A Zsil folyó és mellékvei mint víziutak nem használhatók. Van azonban a vidéknek igen jó karban levő állami országútja, mely a határt, Szurdukot, a baniezai vízvázalson át a Maros völgyével köti össze. Van jó megyei útja Livazénytól Kimpulujnyáig. Van számtalan községi út és az egyes társulatok által fenntartott kocsit. A legmagasabb hegyeken át is jó gyalogjárók vezetnek.

A közlekedés főútja azonban a m. kir. államvasutak piski—petrozsényi 80 kilométeres szárnyvonala. Ezen vonal forgalma oly tartósan emelkedő, hogy állandó kibővítésre szorul és az államvasutak csak az utolsó 5 év alatt is 8 millió koronánál többet áldoztak e célra. Ezen vonalhoz csatlakozik a petrozsény—Lupényi vicinális, mely 20 kilométer hosszú. Van továbbá a kinstárnak egy Csimpáig menő 7 kilométeres, gőzmozdonyra berendezett keskenyágú pályája, a honnan a román határig egy 19 kilométer hosszú sodronypályát vezet. Van ezen kívül még egy szénzállításra szolgáló sodronypályát Petrozsény Aninosza között, két sodronypályát és egy lóval való szállításra berendezett

Vulkánban. Végül egy sodronypályát és egy villamos erőre berendezett szénzállító vasut Lupényben.

Egyéb földalati szállító berendezéseken kívül ezen közlekedési eszközök állanak az ipar és kereskedelem rendelkezésére. Csak is ezek tették lehetővé a közgazdasági téren tapasztalható rohamos fejlődést.

Ugy a földmívelési Minisztérium, mint a hunyadmegyei gazdasági egyesület megkísérlették a vidék kezdetleges állattenyésztését föllendíteni, fölségíteni. Ennek dacára az állattenyésztés nemcsak hogy nem tartott lépést az ipar és kereskedelem föllendülésével, hanem határozottan stagnált. Így például az itt honos sertés faj, külső alakja, sörénye után itélve még nagyon hasonlít ösére, a vaddisznóra. A juh faj megjavítására sem történt semmi; ma is csak olyan csenevész, mint évszázadokkal azelőtt lehetett. A szarvasmarha télen-nyáron szabadban tanyázván, nemcsak hogy ki van téve az itteni zord éghajlat viszontagságainak, hanem a takarmánygazdaság terén uralkodó szomorú viszonyok folytán — különösen tavasz felé — valósággal éhséget szenved. Nem csoda tehát, hogy az egész faj elcsatnyult, elcsenevészedett. A földmívelésügyi Minisztérium által adott és a Salgó-Tarjani társulat, valamint egyes polgárok által beszerzett jobb tehének és apaállatoknak köszönhető, hogy ma már mintegy 7—800 drb. jobb minőségű állat található a Zsilvölgyben.

A lótenyésztés szintén nem intenzív, bár maga a ló faj határozottan nemesebb vonásokat mutat. Több szakértő konstataulta már, hogy itt az arabs-faj maradványai feltalálhatók, mely körülményes csak is úgy magyarázható meg, hogy a török hódoltság alatt itt tanuló török lovasság ménei javították meg az akkori

lóállományt és a nemes vér maradványai a mai leszármazottakban is meg van. Az itteni gazdák azonban csak egy lovat tartanak, hogy a takarmányt, tejet, sajtot stb. a hegyekről leszállíthassák és viszont a hegyeken lakó családjuknak élelmi szereket felvihessenek. Különben is az öslakosság igénye oly csekély, hogy a legkevesebbel beéri. Ez a fő oka annak, hogy ezen a téren, a melyen alkalma volna, sem fejt ki élénkebb tevékenységet. A földmívelésügyi Minisztérium abbéli igyekezete, hogy az itteni lóállományt arabs és lipiczei fajokkal felfrissítse, a lakosság ezen közönye miatt nem járt eddig eredményre. Pedig valóban kívánatos volna, hogy az állattenyésztés minden ága előmozdítassék és felvirágoztassék, mert csak ily uton lehetne az öslakosságot jobb módhoz juttatni. Különösen a lótenyésztésnek volna nagy jövője, mert e vidék hivatva volna kitűnő minőségű hegyi lovakat nevelni. A bosnyák occupációban kipróbálták e fajt és az igen jónak bizonyult.

A mióta a földmívelésügyi Minisztérium a további nemesítést beszüntette, a Salgó-Tarjani társulat tart fenn méntelepét, a melyből eddig mintegy 80 drb. jó állat származik. A tenyésztett muraközi fajt, mely csendes és hidegvértű, bányalovaknak használja, a könnyebb lipiczei, angol, félvér és arabs-fajokat koei elé, de csak saját céljaira.

Megemlítendő még a vidék halászata és vadászata. Dacára a szép állományoknak, egyik sem képez foglalkozási ágat és a hegyi lakó csak akkor megy medvére, ha az juhait bántja. Pedig medve szép számmal tanyáz a havasok között. Szarvas, őz, zerge és vaddisznó is nagy mennyiségben található. A Zsilben és mellék-

Vidéki levelezés *).

Lupény, 1903. szeptember 23-án.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Becses lapja folyó hó 20-iki 41. számában a lupényi állami elemi népiskola átadásáról írott közleményben a cikkíró többek között — az igaz, hogy csak a sorok között, de némi czélatossággal — Dr. Kálmán József gondnoksági elnök ur nevét — a kit méltóan mondva, nem Józsefnek, hanem Jánosnak hívnak — is említi, a kit csipős költőleg rögtönzött színjátékának egyik cselekvő szereplője, egy kongresszista összetévesztett az igazán rendkívüli szellemességtől színporkázó első jelenetben a színjáték egy másik néma tagjával a lupényi állami igazgató tanítóval.

A gyengébbek kedvéért megjegyzem, hogy Dr. Kálmán János gondnoksági elnök ur daczára annak, hogy a magyar nyelvet tökéletesen nem bírja, tevékenységben, hazafiaságban és az iskola ügyei iránt tanúsított szeretetében és buzgóságában, valamint az iskola szegénysorsu tanulók iránt tanúsított anyagi áldozatokban (élelmelés, ruházat, tankönyv és taneszközök) nemcsak a Zsilvölgy, hanem Magyarország bármely iskolájának elnökével bátran vetekedhetik.

A mi pedig színjátékának második szereplőjét, az igazgató tanító urat illeti, megjegyzem, hogy tulságos nagy adag költői licenziával rendelkezik, midőn a lupényi igazgató tanítót oláhnak tartja. Nem mintha születési hibának tartanám, ha az állami igazgató tanító oláh nemzetiségű lenne; de az igazság kedvéért megjegyzem, hogy az igazgató-tanító nem csak érzületére, de születésére nézve is törzsgyökeres magyar ember.

Saját megjegyzésem szerint — mert hozzá kell tennem a rögtönzött színjátékban megszólamló „Állam férfinak” nézetei nekem sem imponálnak, miután olyan idöket élünk, melyekben az ugynevezett: „tekintélyek” szerepet már nem játszhatnak — a lupényi állami iskola igazgató-tanítója minden tekintetben, tehát hazafiaság tekintetében is megfelel azoknak a követelményeknek, melyeket egy igazgatói állás betöltéséhez fűznek. Sőt még az az előnye is megvan, a melyet t. cikkíró ur is elengedhetlen követelménynek tart, hogy születésére is magyar.

Különösnek tetszik nekünk lupényieknek, hogy éppen nagybecsült igazgató-tanítónkat választotta ki az igen tisztelt cikkíró ur csipkedése tárgyává, azt az embert, a ki 27 évi működési multja által fényesen bizonyította, hogy mindenkörön megfelelt és megfelel azoknak a reményeknek, a melyeket bennünk felkeltett.

Az igen tisztelt cikkíróval lényeges ellentétben elhervadhatlan érdeméül tudom be az igazgató-tanító urnak — a többek között, — hogy a lupényi állami iskolában számtalan idegen ajku növendékét tanított meg édes hazánk zengzetes nyelvére. Így csakis tökéletes és rossz akaratu tájékoztatásnak tulajdonítható,

hogy az igen tisztelt cikkíró ur bemocskolja annak az érdemes embernek a hírnevét, a ki csakis dicséretet érdemelne.

Az „államférfi” gyakoroljon kritikát ott, a hol annak helye van és ne töltse be becses lapjának hasábjait élvezhetlen töltelékekkel.

Böles elmékedésének csak akkor lenne helye, ha az igaz tényeken alapulna.

Tisztelettel

Egy állami isk. gondnoksági tag.

*) Ezen levelet csak a beküldő személye iránti tekintetből közöltük. Az érintett cikkben folytatott beszélgetés tényleg megtörtént, de sem a beszélgetésben sem annak leírásában Kálmán János ur működéséről egy szó említés sincs téve csak éppen neve fordul elő, az igazgató-tanító pláne nagyon megvan dicsérve, hogy a sorok között mit olvasnak az urak, az nem a mi gondunk. Az egész cikk intenciója a rendszer ellen irányul, abban személyek megnevezése nincsenek, s így hazafias működésük bizonyításának sincs helye.

A szerk.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Lapunk előfizetőihez és olvasóihoz ez év harmadik negyedének végén azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk, hogy előfizetéseiket az utolsó negyedére és azok pedig, kik lapunkat megrendelték, de előfizetéseiket ez év elmúlt negyedére még nem küldték meg, — postafordultával annál is inkább szíveskedjenek a lap kiadóhivatalához juttatni, mivel azoknak, kik ezen jogos felhívásunknak eleget nem tesznek, mátlól kezdve a második számot nem bocsátjuk rendelkezésre.

Azon esetben, ha lapunkat nem ohajtják, úgy igen kérjük már ezt a számot is vissza küldeni, hogy az előfizetésre nézve tájékozást szerezhessünk.

A kiadóhivatal.

— Külföldi gróf a petrozsényi kiállításon. Kiállításunknak külföldön is híve megy. Legalább arra enged következtetni az a meglepetés, melyet Gróf Ren-ville Henrik Lyon város lakosának árczáról f. hó 21-én, midőn a kiállítás minden pavilonját részletesen tanulmányozta, kísérei leolvastak. Kiváló érdeklődéssel nézte végig gazdasági pavilonunkat s a kiállított tárgyak legnagyobb részénél elismeréssel adózott, megítélve a termékekről haladásunkat a gazdászati terén. Igaz elismeréssel kell ilyenkor megemlékezzünk Pietsch Lajos gazdasági egyt. titkárról. Fáradtságot nem kimelve napokat itt töltött s személyesen intézte a berendezést. Örömmel tekinthet művére. A terem biztosa Naszties megyei alkalmazott, ki ügyes részletességgel magya-

rázott meg mindent. A kiállító száma itt 63, ezeret meghaladó tétellel.

— A mi kis vendégeink. A lupényi áll. iskola 90 növendéke, érteve a felsőbb osztálybeliöket, f. hó 24-én délelőtti vonattal érkezve öt tanító vezetése és felügyelete alatt tanulmányoztak d. u. 4 óráig. A kiállításban ebédelték. Ebéd alatt Fekete József üdvözölte őket és ismertette a kiállítás értékét. Hogy a szegények is résztvehessenek ezen a tanulmányi kiránduláson azt elősegítették: Dr. Kálmán János gondn. elnök 20 korona, Zoltán Arthur és Dr. Kaczander József 5—5 kor. Pietsch István 4 korona, Buday János 3 kor., Klemens János, Schwemhammer István és Csicsely Endre 2—2 kor. Csillag Gusztáv 1 kor.-val, kiket nemes tettekért a magyarak Istene sokáig éltesse!

— Jönek a dévaiak. Folyó hó 27-én délelőtti 10 órakor ugyanazon vonattal melyen Hunyadvármegye főispánja, kiállításunk vednöke Petrozsénybe érkezik, érkeznek mintegy 50-en kiállításunk tanulmányozására a dévai iparosok. A helybeli ipartestület előjárósága különösen Joanovits János elnök és Varjassy István titkár mindent elkövetnek, hogy a központ emberei kellemesen érezzék körükben magukat. Ugyanaz nap délben a kiállítási vendégfogadó csarnokban egy 200 terítékű ebéd lesz rendezve.

— Turisztikai kirándulók. Aradról október hó 8-án érkezik Petrozsénybe tornatanárunk vezetése mellett 40 főgymnásiumi tanuló, megtekintendők istentől dusan megáldott természeti szépségeit vidékünknek.

— Uj tanerő az állami iskolában. Réthi Lajos kir. tanfelügyelő, tapasztalván az állami iskola tulzsfoltóságát, saját felelősségére egy férfi tanerőt küldött s így most az első leányosztályt tanítja Babics József, az első fiu osztályt Vigh Nándor, a II-ik leányosztályt Schnegon Ilka, a II-ik fiuosztályt Fekete József, a III-ik vegyesosztályt Kapcza Margit, a IV-ik vegyesosztályt Pfeiffer Ilka, az V-VI-ik osztályt pedig Kovács József. A harmadik osztályban így is többen vannak 80-nál a mi a törvény értelmében meg nem engedhető s ha az összes tankötelesek belesznek írva, a párhuzamos osztályokban is több lesz a megengedett létszámmal. Azért helyesen teszi az iskola helyhatósága, ha az V-VI-ik osztály elhelyezéséről gondoskodik, mert az csak nem lehetséges, hogy kivált a reggeli hideg órákban a gyermekek kint várják míg számukra valamelyik osztály megürül. Tudunkkal az alsó iskola tanítói lakásának tanteremmé való átalakítása nem csak engedélyezve van, de már egy vállalkozónak párhónap előtt át is adatott, mért nem sürgetik annak átalakítását? Addig is, ha lehetett a mult évben, a kisedővő egyik termét tanteremnek lefoglalni, most ép úgy fenáll annak szüksége. Bármiként, de segíteni kell a bajon nehogy tanterem hiányban visszahívják a tanítót.

vizeiben, különösen a hegyi patakokban sok a pisztráng és lepényhal, rendszeres haltenyésztés azonban szintén nincsen.

A bányászat mellett egyik legfőbb és legfontosabb közgazdasági ág a faipar.

A hegyek mélye aranyat, vasat és szenet rejt magában, kívülről azonban dus erdőkkel vannak borítva.

A bükkfát csak kisebb mérvben használják föl faszénégetésre, a nyúfőfa azonban rendkívül fontos czikk.

A legnagyobb czégek, melyek a puhafa feldolgozásával foglalkoznak a következők:

Pollacsek és Scheiber Csímpa,
Thoroczka Kendeffy Klára grófnő,
Özv. Maderspach Viktorné.

Néhány éven át a Salgó-Tarjani Kőszénbánya r.-t. is foglalkozott bányafa-termeléssel. A Pollacsek és Scheiber valamint Maderspach czég nemcsak a hazai, hanem a szomszédos oláhországi erdőket is kihasználja. A fa-mennyiség, mely évente átlag letarolás alá kerül a

Pollacsek és Scheiber czégnél	130.000
Thoroczka Kendeffy uradalom	20.000
Maderspach czégnél	25.000
Salgó-Tarjani társulat	20.000

Vagyis összesen 200.000 m³ évenként, ami holdanként 70 m³-t számítva körülbelül 300 katasztrális holdnak felel meg évente.

Az áru egy nagy részét, mintegy 40.000 m³-t az itteni bányatársulatok mint gőmbütyi bányafát használják fel. A 30 cm.-nél vastagabb rönkök a fűrészalá kerülnek és mint vágott fa jutnak a kereskedésbe. A faipari vállalatok különben annyiban szerencsések, hogy a fűrészport kivéve semmi veszendőbe nem megy.

Idővel talán még a fűrészpor is értékesíthető lesz, miután gyantával való kötés által alágyujtó briquetteket jehet belőle készíteni, ami kazának fűtésére igen jól használható. A vállalatok gyártmányai átlag jó minőségűek és nemcsak az erdélyi és délmagyarországi piacot látják el, hanem Ausztriába, Németországba, Dél-Franciaország és Olaszországba is szállítanak. Ujabbán elhatolnak Transvaalba is, sőt a Pollacsek és Scheiber czég legujabbán száritott déli gyümölcsnek alkalmas ládácskákat Asziába való szállításra kötött szerződést.

Az ipari vállalatok által előidézett forgalomtól függ a kereskedelem mérvé. Tisztán megállapítható ugyanis, hogy az ipari tevékenység csökkenését a kereskedelem rögtön megérzi. Az állatkereskedés csak igen kismérvű. Főczikkei a vágómarha és juh. Nyers-termények közül a bőr és a gyapjú említendő. Baromfi, tájás-, tej-, vaj- és sajtkereskedés szintén nincs kifejlődve, amint azt állattenyésztéssel foglalkozó vidéktől várni lehetne. Ha az iparvállalatok nem volnának, a kereskedelmi forgalom a minimumra szorítkoznék. Anyagszerek, élelmiszerek, ruházati és más szükségleti czikkek képezik főleg kereskedelmi tárgyat. Mivel a kézműipar igen szerény határok közt mozog, háztartási czikkeket, fehérneműeket stb. szintén máshonnan kell hozatni. Viszont ennek tulajdonítható, hogy oly iparosok és kézművesek, kik nagyobb befektetési tőkével rendelkezének, mindeddig nem telepedtek nálunk le. Reméljük, hogy a kiállítás, mint az első ezen a vidéken, alkalmas lesz arra, hogy jobb iparosokat vonzzon a Zsilvölgybe. Ez nemcsak a kisiparosokra, hanem a fogysztokra is föltöte kívánatos volna, mivel összes szükségleteiket itthon fedezhetnék.

A kereskedelmi forgalmat azt hiszem legjobban jellemzik a m. kir. államvasutak Petrozsény állomásának 1902 évi következő adatai:

Érkezett és elutazott 1002-ben 195.800 személy.

Feladott 7.800.000 k. áru.

Érkezett 1.400.000 „ „

Személyszállító vonat érkezett 5112.

Tehervonat „ 11757.

Érkezett 79700 üres és 48000 rakott koci.

Elküldetett 44000 üres és 84000 rakott koci.

Amint ezen adatokból is látható, a Zsilvölgyben mégis csak a szénbányászat a legfőbb tényező, amelyhez majdnem minden lakosának megélhetése fűződik.

A mostani szénbányászat és az eddigi kutatások alapján a Zsilvölgyben lerakodott szénmennyiséget megállapítani nem lehet.

A jelenlegi bányászat csak a legfelső rétegre szorítkozik. Nyugat felé többnyire csak tárna-bányászat, kelet felé pedig aknabányászat van. A két legmélyebb akna az Amália-akna Petrozsényben 150 méter és a Deák-akna 175 méter mély. Mivel pedig az állami mély furás még 732 m. mélységben is megállapította a szén jelenlétét, joggal állíthatom, hogy az a Zsilvölgyben majdnem kifogyhatatlan mennyiségben van jelen és az itteni széntermelés még számos generáció megélhetését fogja biztosítani.

A főbb bányabirtokosok: a m. kir. Pénzügyminiszterium, a Salgó-Tarjani Kőszénbánya r.-t., az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya társulat és a Felső-Zsilvölgyi társulat.

A kincstári szénbányákat és berendezéseket a Salgó-Tarjani társulat bírli. Ezekben különben a ter-

— **A községi előjáróság** lapunk útján is felhívja azon szülőket, kiknek tanköteles gyermekek van, hogy e hó végéig azokat valamelyik iskolába beírassák, mert ezen határidő leteltével, a törvény egész szigorával fognak arra kényszeríteni. E figyelmeztetés az iparos gazdáknak is szól.

— **Új okmány bélyegek** jönnek forgalomba október 1-től kezdve. A régiéket október 31-ig használhatók, azontúl csak az újak használhatók. A régiéket december 31-ig ujjakkal kicserélhetők. Azontúl 1904. dec. 31-ig a pénzügyminiszterhez intézett kérvénnyel cserélhetők be.

— **Elgázolták a vasuti kocsik.** F. hó 23-án reggel a nyugati rakodó felé Batori Emil m. v. mozdonyvezető a kocsikat oly erővel tolta be, hogy azok gyors menete elől Gruber Györgynek, ki éppen a mérleget takarította nem volt ideje elmenekülni; a kocsik kerekai alá kerülve mindkét lába összeroncsolódott. Mikor a kórházba szállították mégélt, hol azonban d. u. 3 órakor kiszenvedett.

— **Az idej ellenőrzési szemlék** járásunkban meg: Közhadseregbeliek Petrozsényben október hó 12, 13 és 14-én; a honvédek október hó 23. 24 és 26-án ugyan csak Petrozsényben, mindkettő a Herz-féle vendéglőben; a népfőlkélok 17-én Lupényben, 19-én pedig Petrozsényben.

— **Még egy hadiparancs.** A szennázciós hatású chlopyi hadiparancs után most újabb jelent meg, amely azonban nem elkeseredést, hanem örömet okoz. Ezt az új hadiparancsot ugyanis a Mátyás Diák adta közre s kereken kijelenti benne, hogy eddigi vígságához, ötlethez és mulatságához voltához szigorúan ragaszkodik és abból, hogy kacajt keltsen, nem enged soha, de soha. Így hát mindenki nyugodt lehet, hogy a Mátyás Diák ezentúl is olyan lesz, mint eddig s így hadserege a néptörzsekkel együtt megnyugodhatik. A Mátyás Diák tovább is a legjobb élclap marad, úgy szövegében, mint karrikatúráiban. Előfizetési ára negyed évre 3 korona. Mutatványszámot készsége küld. A Mátyás Diák Murai Károly szerkesztésében s Wodianer F. és Fiai kiadásában jelenik meg. Kiadóhivatala Budapesten, IV., Sarkantyus-utca 3. szám alatt van.

— **A bécsi kamarilla** elleni harcból a Budapest című politikai képes napilap is derekasan kivette a maga részét. Szívósan és ritka bátorsággal küzdött a nemzeti követelményekért s a magyar hadseregért. Egyáltalán a Budapest már több mint negyedszázada változatlanul küzd azokért az eszmékért, melyek ma lábzan tartanak az országot. De a Budapest más tekintetben is megérdemli azt a nagy támogatást, amelyben részesül. Kétféleképpen szerkesztett, fürgé és megbízható újság. Vezércikkeit országgyűlési képviselők írják, köztük Kossuth Ferencz. Tárcarovatában irodalmunk legjelesebb íróival találkozunk. Hírei frissek. Regényei érdekfeszítők. Nagy előnye, hogy a napieseményeket művészi kivitelben illesztve is hozza. Olcsósága mellett több kedvezményben részesíti olvasóit. Vasárnaponként a főlaphoz egész díjtalanul humorisztikus mellékletet csatol, s e vicclap talánymegfejtői között értékes könyveket sorsol ki. A lap minden állandó, rendes előfizetője díszes és

gazdag tartalmú naptárt kap ajándékkul. Szóval a „Budapest” olyan napilap, mely méltó a támogatásra. Előfizetési ára negyedévre csak 6 korona, egy hónapra 2 korona. Mutatványszámokat kívánatra bárki ingyen kaphat. Az előfizetések, megrendelések a „Budapest” kiadóhivatalához (Budapest, IV., Sarkantyus-utca 3. szám alá) küldendők.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

HIRDETÉSEK:

Magyar királyi Államvasutak Üzletvezetőség Aradon.
23890—1903. szám.

Pályázati hirdetmény.

I. A magyar királyi államvasutak Arad-Mária-Radna bez. Mária-Radna-Temesvár-Gyárváros kiz. Arad-Temesvár-Józsefváros kiz. Arad Békés-Csaba kiz. és Békés-Csaba kiz. Ösi kir. összesen 295,5 kilométer hosszú vonalain, valamint az aradi üzletvezetőség hivatalos helyiségeiben használatban levő összes szolgálati óráknak 1904 évi január hó 1-től számított 3 éven át jó karban tartása, javítása és szabályozása iránt ezennel pályázatot hirdetünk, minél fogva felhívjuk a pályázni kívánó és iparendélyvel bíró órasókat, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott és »Ajánlat pályázók jókarban tartására 23690/1903 számhoz» feliratu borítékba zárt ajánlataikat lepecsételve f. évi október hó 17-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségének általános (I) osztályánál nyújtsák be.

Bánatpénz fejében 100 korona azaz egyszáz korona készpénzben vagy állami letételekre alkalmas érték papírokban legkésőbb f. évi október hó 16-án déli 12 óráig alulírt üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál Aradon leteendő.

Takarékpénztári betétkönyvek letét gyanánt nem fogadtatnak el.

Ezen feltételektől eltérő vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett ajánlatok nem vétetnek figyelembe. Az ajánlatok között a választás szabadon, a megajánlott összegre való tekintet nélkül történik.

A szerződési feltételek alulírt üzletvezetőség I. osztályánál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve kívánatra postán megküldetnek; feltételezzük tehát ajánlattevőkről, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A pályázási székhely: Arad vagyis az illető órák, ki e teendővel megbízták, köteles Aradon lakni, illetve itt üzletet tartani.

Az ajánlatok feletti határozathozatal az ajánlatok felbontásától számított 14 nap alatt várható míg a leteendő óvadék ezen határidő után 8 napon belül fog kiutaltatni.

Az ajánlattevők ajánlatukkal az azok fölött hozandó végleges határozat hozataláig kötelezettségben maradnak s azokat nem vonhatják vissza, mivel az ajánlat visszavonása a bánatpénz elviselését vonja maga után.

Aradon, 1903 évi augusztus hó

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége.

(Utánnomás nem díjazatik).

Uj! Fényképészeti-műterem. Uj!

Van szerencsém a n. érdemi közönség b. tudomására adni, hogy itt helyben az **Ullman-féle ház udvarán (Főutca)** szakszerűen és a modern technika vívmányaival teljesen berendezett **fényképészeti-műtermemet** e hó folyamán fogom felállítani, és igyekezni fogok a legfokozottabb igényeket is kielégíteni.

Adler Alfréd fényképész
Brassó, Tasnád, Szászváros
Petrozsény.

Eladó ház.

A lupényi főutcában fekvő 98 számú és 1082/2 helyrajzi számú ház, háztelék és kert szabad kézből **eladó.**

Közelebbi felvilágosításokat ad

Dima Gusztáv,
kereskedő Lupény.

Petrozsény és vidékére azonnali belépésre keresünk egy teljesen megbízható, szorgalmas és ovadékképes ügynököt és pénzbeszedőt, fix fizetés és magas jutalék mellett. Az illetőnek alkalma nyílik magának egy jövedelmes és állandó állást biztosítani. Kimerlő ajánlatok refferenciák megjelölése mellett czimzendők:

Singer Co. varrógép részvénytársaság
Temesvár.

melés szünetel. Saját négy kerületében: Petrillán, Petrozsényben, Aninószán és Vulkánban termel a Salgó-Tarjáni társulat évenként:

	7.000.000	q.-át,
az Urikány-Zsilvölgyi	2.500.000	„
szület és ezenkívül coaxot	600.000	„
a Felső-Zsilvölgyi társulat	700.000	„
Az évi össztermelés tehát kitesz	10.800.000	q.-át.

1892-ben az évi termelés csak 1.800.000 q. volt, a mi a Petrozsény-lupényi vicinálisnak ugyanazon évben történt forgalomba való átadása óta a fenti mennyiségre emelkedett. És ha a hazánk és a szomszédos Románia közti vám és kereskedelmi szerződés, a szénbányászat érdekeinek tekintetbe vételével megváltoznék, úgy a Zsilvölgyi szénttermelése még sokkal nagyobb mérvben fejlődne, még sok-sok ezer embernek adna kenyeret, mely körülmény valóban érdemes a magas kormány és az összes illetékes tényezők fokozott figyelmére. Ha pedig valaha sikerülne Petrozsényt Romániával közvetlen vasúti összeköttetésbe hozni, úgy hazánk ezen végvidéke ipari, kereskedelmi és kulturális tekintetben soha nem remélt fontosságra tenne szert.

A fentiekben vázolt ipari tevékenység igen természetesen nagy kapitalistai igényel és nem volna teljes előadással, ha nem nyújtanám képét a Zsilvölgyi pénzforgalmának. Megkísértem tehát összeállítani a főbb tényezők pénzforgalmát a következőkben:

A petrozsény-lupényi vicinális 5 állomásának forgalma volt 1902-ben 2.230.000 kor.

M. Á. V. osztálymérnöksége
Petrozsény 1.600.000 „

M. kir. postahivatalok	4.100.000 „
Vulkáni kir. várm. hivatal	180.000 „
Salgó-Tarjáni közsébn. r. t.	9.000.000 „
Urikány Zsilv. „	5.000.000 „
Felső-Zsilvölgyi „	800.000 „
Petrozsényi takarékpénztár	11.000.000 „
Pollacsek és Scheiber czég	1.600.000 „
Kendeffy Klára czég	500.000 „
özv. Maderspach Viktorné	400.000 „
Állami és megyei utak fentartása	100.000 „
Kőbányák, tégl- és mészegetők	100.000 „
Faszénégetés	100.000 „
Kereskedelem, kézműipar és kisipar	2.500.000 „
Gazdasági cikkek	500.000 „

Összesen 39.710.000 k.

28.750 lélekszámot véve alapul, esik egy emberre 1365 korona.

Ha ezen számokat tekintjük, valóban megmagyarázhatlan az, hogy egy ily élenk forgalmu vidéknek sem adóhivatala, sem járásbíróháza és telekkönyve nincsen. Megérdemelné a vidék, hogy a közbiztonság emelése céljából külön határrendőrséget kapjon, csendőrsége szaporíttassék, a mi a nyugodt üzleti élet kifejlődését még jobban előmozdítaná. A kulturális célokat szolgáló intézményeket szaporítani, a meglevőket államosítani kellene, hogy a sok intelligens család itthon nevelhesse gyermekét. Elengedhetlenül szükséges volna egy állami ipariskola, kereskedelmi iskola és szénbánya iskola létesítése, hogy az ifjúság kellően előkészítettessék a jövő céljára: a földallati kincsek kiaknázására és legcélszerűbb értékesítésére.

Ha a lakosság ezen hó óhajai csak részben is

megvalósulnának, úgy a Zsilvölgy erősebb végvára volna a magyarságnak béke idején, mint valamikor volt a fegyverzaj közepette.

A petrozsényi gazdasági- és iparkiallítás több részből áll.

Az 1. számú épületben a tanügyi kiállítás nyert elhelyezést. 30 év kulturalis eredménye van ezen pavillonban bemutatva. Láthatjuk, hogy nemcsak az állami, hanem községi, felekezeti és társulati iskolák is, a legmodernebb felszerelésekkel rendelkeznek. A kiállított kézimunkák szemmel látható bizonyítékai annak, hogy ezen iskolák vezetése jó kezekben van.

2. számú csarnok. Háziipar és kézműipar. Amennyire a viszonyok megengedték hűen mutatja a vidék kézműveseinek haladását. A kiállított sokoldalú tárgyakat külön lajstromban soroljuk fel.

3. számú pavillon. A bányászat és kohászat különböző fajai, bányászati szerszámok, gépműhelyek produktumai és más ipari cikkek, melyeket szintén külön jegyzékbe foglaltunk.

A 4. számú csarnokban van a gazdasági kiállítás. Ezzel kapcsolatos a gazdasági kiállítás, melyet azonban a helyszínén leszünk bátrak igen tisztelt vendégeinknek bemutatni.

Külön pavillonja van a Pollacsek és Scheiber czég faipari vállalat érdekes kiállításának.

Adja az ég, hogy a kiállítás elérje célját és iparosaink a nemes versenyen fölbuzdulva, iparkodjanak mindig jobbat és jobbat alkotni.

Ezek után kérem igen tisztelt vendégeinket, hogy az egyes csarnokokban kiállítottakat megsejlelni méltóztassanak.

M. kir. államvasutak

Üzletvezetőség Arad.

27236/1903.
II.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Petrozsény állomáson létesítendő egy emeletes és egy félemeletes váltó állító torony építési munkákra.

A költségcsaták az ajánlati minta és a pályázati feltételek Aradon a m. kir. államvasutak üzletvezetőségének pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt 3 korona lefizetése mellett átvethetők és a vonatkozó tervek megtekinthetők. Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi október hó 6-án déli 12 óráig kell benyújtani, ahulról az üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteit ívenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlat Petrozsény állomáson létesítendő váltó állító torony építési munkákra.”

Az előállítandó magasépítmények következők: egy emeletes váltó állítótorony és egy félemeletes váltó állítótorony.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi október hó 5-én déli 12 óráig 600 azaz Hatszáz korona bántpénzt kell a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bántpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíthatnak de nevezeteken felül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati úton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bántpénzek tértivevényes adatnak fel. — Az ajánlatok feletti döntés határideje a pályázati határidőtől számított 2 hétben állapítatik meg, a bántpénzek visszaadása pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöltetik.

Arad, 1903. szeptember 18.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Már
1 kor.-ért
50.000
korona nyerhető.

ORVOS-
sorsjáték

BUDAPEST, IV., VÁCZI-UTCZA 17/a

Már
1 kor.-ért
50.000
korona nyerhető.

Főnyeremény 50,000 kor. ért.

Egy sorsjegy ára 1 korona.

Miután a húzást már október elején megtartjuk és a sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek, ennél fogva tisztelettel kérjük, hogy a sorsjegyek bevásárlásával ne tessenek késni, hanem nagybecsű megrendelését szíveskedjék lehetőleg azonnal elintézni, mert a húzás már

f. évi október hó 10-én lesz.

Orvos-sorsjáték központi irodája:

Budapest, IV., Váci-utca 17a.

Sorsjegyek kaphatók helyben: minden dohánytözsdében és minden vidéki városban.

Sárosy József

Első Temetkezési Vállalat.

Petrozsény

Érdeml mindentéle temetést és vidéken is és pedig a leggyorsabbított és legkisebb kivitelt

A „TEMETKEZÉSI VÁLLALAT” Petrozsényben rakomány tartás válszékben érz- és fakoporsókat, továbbá finom niekkoporsókat, sarkop-
hagot, mindentéle szemfedeleket, érz-, mű-, és elővágrá koszorúkat, szallagokat, viasz- és szurk fáklyákat. Fakoporsók 2 kortól kezdve feljebb, érczkoporsók gyermeknek 14 koronától feljebb, nagynak 1 öl nagyságban 70 koronától feljebb 400 koronáig. Díszes öntöttvas sírkeresztet, sírkereszteket ugyisint márvány sír-
emlékeket.

„TEMETKEZÉSI VÁLLALAT”

Petrozsényben

gyászelmék és gyászfüggönyök nagyraktára.

Gyászruhák hölgyek és urak számára 12 óra alatt elkészíthetnek.

A legcsekélyebb rendelményenél is gyors és pontos kiszolgálás biztosított.

Sürgöngyözim: Első Temetkezési Vállalat Petrozsény.

Hirdetéseket mérsékelt áron elfogad a Kiadóhivatal.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti csomagolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.) díjmentesen megvizsgáltatni.

Az első Triesti Cognac pártati intézet (Destillerie.) CAMIS és STOCK BARCOLABAN TRIEST MELLETT ajánlja belföldi

GYÓGY-COGNAC-ját

mely francia módszer szerint készült és az általános ausztriai gyógyszerész egyesület kísérleti állomása ellenőrzése alatt áll.

$\frac{1}{1}$ palack 5 korona $\frac{1}{2}$ palack 2-60.
10 palack megrendelésénél 10% engedmény.

Petrozsényben kapható Klein Mór örököséi fűszerkereskedésében.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti csomagolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.) díjmentesen megvizsgáltatni.

Vegyi ellenőrzés a cs. és kir. belügyi minisztérium által jóváhagyott kísérleti állomás és élelmiszerek vizsgáló intézete által Bécs IX. Spitalgasse 31.